

Osloregionens hørings svar til Naturrisikoutvalgets NOU 2024:2 I samspill med naturen - Naturrisiko for næringer, sektorer og samfunn i Norge

Innstilling fra interessepolitisk utvalg:

Styret i Osloregionen IPR gir hørings svar i samsvar med vedlagte utkast.

Saksfremstilling:

1. Innledning

Klima- og miljødepartementet har sendt Naturrisikoutvalgets NOU 2024: 2 *I samspill med naturen – naturrisiko for næringer, sektorer og samfunn i Norge* på høring, med høringsfrist den 30. juni.

Utvalgets mandat var blant annet å beskrive hva naturrisiko er, vurdere hvordan næringer og sektorer i Norge og samfunnet er og kan bli berørt av tap av natur og naturmangfold, og se på hvordan aktører i offentlig og privat sektor kan analysere og håndtere naturrisiko på best mulig måte. Mandatet sier at utvalget ikke skal foreslå konkrete tiltak og endringer i virkemidler som påvirker tapet av natur. Naturrisikoutvalgets utredning ble overlevert klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen 12. februar 2024.

Nedenfor er innledning om utredningen, før forslag til hørings svar. Osloregionen arrangerte den 29. mai et webinar i vår klimaskole-serie, der tema var Naturrisikoutvalgets utredning og statlige planretningslinjer som også er på høring. [Opptak fra webinaret er tilgjengelig på Osloregionens nettside](#), der utvalgsleder Aksel Mjøs presenterte utredningen og utvalgets anbefalinger.

Utkast til Osloregionens hørings svar er utarbeidet på grunnlag av administrative innspill og Osloregionens innspill i andre relevante høringer, herunder Osloregionens hørings svar til Klimautvalgets utredning, (styresak 04/24), høringsnotat til NTP 2025-2036 og andre relevante hørings svar. Det er en omfattende og detaljert utredning. Sekretariatet anbefaler ikke at man blir for detaljert i hørings svaret fra Osloregionen IPR.

Sekretariatet foreslår at Osloregionen gir høringsinnspill på innhold i utredningens som er mest relevante for kommunene og for Osloregionen som interkommunalt politisk råd. Flere av høringsmomentene er lignende momenter avgitt til Klimautvalgets utredning.

2. Hovedanbefalinger fra Naturrisikoutvalget relevant for kommuner

Naturrisikoutvalgets utredning innledes med at tap av natur truer samfunnet og velferden. En økende bevissthet om alvoret og omfanget av naturtapet og hvilke konsekvenser det har for samfunnet har gitt flere viktige internasjonale og nasjonale initiativer. Målet er å stanse, og å reversere tap og forringelse av natur og naturmangfold. Norge har vært en pådriver for en ambisiøs global naturavtale som ble signert i 2022. Denne skal følges opp med en nasjonal handlingsplan for natur.

Naturutvalgets utredning definerer innledningsvis begrepet naturrisiko: «Naturrisiko er faren for negative konsekvenser for aktører og samfunn ved tap og forringelse av natur og naturmangfold.» Begrepet er beskrevet til å bestå av to hovedkategorier, *fysisk naturrisiko* og *overgangsrisiko*. Fysisk naturrisiko er risiko knyttet til konsekvensene for aktørene og samfunnet som følge av tap og forringelse av natur og naturmangfold i seg selv. Naturrelatert overgangsrisiko er risiko for aktørene og samfunnet som oppstår som følge av endringer i reguleringer og rammevilkår som er utløst av politiske beslutninger for å redusere naturtapet, eller som følge av endringer i for eksempel teknologi eller forbrukerpreferanser.

Utvalget anbefaler en femtrinnsmodell for arbeidet med naturrisiko, uavhengig av aktør og nivå, og i både offentlig og privat sektor, se figur nedenfor.

I utredningens innledning, *kapittel 1.8. Offentlig sektor må jobbe mer aktivt med naturrisiko* står det følgende: «Utvalget ser at det er høyst relevant at naturrisiko settes på agendaen også i offentlig sektor. Offentlig sektor er avhengig av natur, og fatter en rekke beslutninger som påvirker naturen direkte og indirekte. Sektoren er eksponert for både fysisk naturrisiko og overgangsrisiko. Dette gjelder stat og kommune i rollene som regulerende myndighet, utøver, eier og innkjøper.»

Utredningen har i kapittel 8 en gjennomgang av håndtering av naturrisiko i offentlig sektor. Det innledes med en gjennomgang av de viktigste rollene for offentlig sektor der det å analysere og håndtere naturrisiko er relevant. Dette er kommunal sektors rolle som areaplanlegger. Videre trekkes det frem offentlig sektors roller som eier og investor. For kommuner og fylkeskommuner er rollen som eiere av selskaper mest relevant. Den siste rollen er offentlig sektors rolle i tilknytning til anskaffelser.

Utvalget kommer med anbefalinger på hvordan analysere og håndtere naturrisiko på en best mulig måte. De har følgende hovedpunkter når det gjelder tiltak i offentlig sektor (stat, fylkeskommune og kommune):

Naturrisiko må inn i offentlige beslutninger

- Bedre beslutninger – i tråd med føre var-prinsippet, gir bedre forståelse for samlet belastning og farefulle utfall
- Plan- og bygningsloven og annet relevant lovverk – lovutvalg for å se hvordan naturrisiko kan integreres¹
- Naturrisiko inn i eierskaps- og finansieringsvurderinger og etatsstyring
- Naturmangfold inn i kommunale planer

Kompetanse og kunnskap må heves

- Veiledning om integrering naturrisiko i beslutningsgrunnlag for offentlige tiltak
- Kunnskapsbaserte og transparente beslutningsprosesser
- Nødvendig kompetanse og kapasitet i konsekvensutredninger
- Styrket miljø- og naturkompetanse

Offentlig sektor må legge til rette for god vurdering og håndtering av naturrisiko

- Nye metoder, mer data og økt innsikt i naturens bidrag
- Stedfestet informasjon - naturkartlegging og naturregnskap
- Strukturerte data som er tilgjengelige for alle
- Klarere føringer om naturverdier i planretningslinjer og i vurderinger av innsigelser i plansaker²
- Stimulere til innovasjon som reduserer naturrisiko

3. Utkast til Osloregionens høringsvar til Naturutvalgets utredning.

Osloregionen interkommunalt politisk råd (IPR) takker for invitasjonen til å gi innspill til Naturutvalgets NOU 2024:2 *I samspill med naturen – naturrisiko for næringer, sektorer og samfunn i Norge*.

Osloregionen interkommunalt politisk råd (IPR) er et strategisk samarbeid som består av 65 kommuner inkludert Oslo kommune. Osloregionen jobber for at hovedstadsregionen skal være en bærekraftig og internasjonalt konkurransedyktig region. Osloregionens innsatsområder er følgende:

- Areal, transport, mobilitet og logistikk
- Klima og miljø
- Konkurranseskraft og attraktivitet
- Felleskap og samarbeid

¹ På dette punktet var det dissens i utvalget.

² På dette punktet var det dissens i utvalget.

Osloregionen IPR ønsker å gi høringsinnspill på deler av utredningen som er mest relevant for kommunene og for Osloregionen IPR, herunder våre innsatsområder. Vi viser også til Osloregionens høringssvar til Klimautvalgets utredning NOU 2023:25.

Hovedmomenter til Osloregionens høringssvar til NOU 2024:2

Osloregionen IPR mener Naturutvalget har levert en god og grundig utredning om naturrisiko og hvordan analysere og håndtere naturrisiko for ulike aktører. Utredningen gir også en god oversikt over hvilket ansvar ulike aktører og interessenter har og samtidig hvilke rammeverk og verktøy som kan brukes i arbeidet for å løse utfordringene. Utredningene fra Naturrisikoutvalget og Klimautvalget trekker begge fram at kommunene har viktige roller i håndtering av naturrisiko og for å nå mål om lavutslippssamfunnet i 2050.

Naturrisikoutvalget anbefaler at naturrisiko må inn i offentlige beslutninger, at kompetanse og kunnskap må heves og det må legges til rette med metoder, data m.m. for vurdering og håndtering av naturrisiko. Osloregionen IPR vil påpeke at dette forutsetter at kommunene gjøres i stand til å levere på disse oppgavene. Vi vil derfor peke på følgende:

- Osloregionen er enig i at kommunene har viktige roller, men vil påpeke at det forutsetter hjemler, rammeverk/virkemidler og ressurser til å kunne ta disse rollene i håndtering av naturrisiko.
- Osloregionen støtter utvalget i at det er helt sentralt å understreke viktigheten av å sette søkelys på hvordan naturkrisen og klimautfordringen må sees i sammenheng. De to utfordringene må derfor forstås på en helhetlig måte og adresseres sammen.
- Naturrisikoutvalget anbefaler at handlingsplanen for naturavtalen kommer med tydelige mål og tiltak som lever opp til ambisjonene og intensjonene i naturavtalen. Vi mener at det i tillegg bør stilles tydelige krav til kommunene i oppfølgingen av naturavtalen.
- Staten må gi tydelige føringer og tilrettelegge gode styringsverktøy på klima og natur i tråd med målene for 2050, som følges opp med et virkemiddelapparat både i form av lovverk, reguleringer og ressurser til gjennomføring.
- Vurderinger av naturrisiko bør integreres i etablerte prosesser for samlet risikostyring, inkludert i kommunenes risiko- og sårbarhetsanalyser. Førre-var-prinsippet bør benyttes ved stor naturrisiko.
- Osloregionen støtter utvalgets anbefaling om et offentlig utvalg som vurderer revisjon av plan- og bygningsloven og andre relevante lovverk med henblikk på å sikre at hensyn til naturrisiko er ivaretatt.
- Osloregionen understreker at kommunene må få støtte i arbeidet med håndtering av naturrisiko. Økonomiske incentiver (som natursats), arbeidsverktøy (metoder, mal, standarder,) økt kapasitet og kompetanse er nødvendig for å lykkes.
- Osloregionen har i tidligere høringer (bl.a. Statsbudsjett for 2023 og Klimakur) understreket viktigheten av Klimasats-ordningen. Vi mener at ordninger som Klimasats og Natursats mobiliserer til ekstra innsats i kommunene og samarbeid mellom kommuner som stimulerer til kompetanseutvikling og erfaringsdeling. Det er avgjørende at disse ordningene videreføres på veien mot å nå målene mot 2050.
- Osloregionen mener det må satses på kompetanseheving og opplæring i alle sektorer i det offentlige for å oppnå klima- og naturmål innen 2050.
- Selvråderetten til kommunene står sentralt i norsk arealforvaltning, samtidig må staten gi klare rammer for kommunenes medansvar for å følge opp klima- og naturmål.

Osloregionen IPR ser fram til at utredningen fra Naturrisikoutvalget og Klimautvalget utredning NOU 2023:25 blir fulgt opp videre i Naturplanen og Klimaplanen og andre politiske styringsdokumenter fra Regjeringen.